

Sylabus PSY 124 – PSYCHOLOGIE HANDICAPU

Podzimní semestr 2006, FFS, posluchárna 44, čtvrtek 16:00 – 17:40 (1. setkání 5.10.2006).
J. Vančura, vancura@fss.muni.cz

Nabízené pojetí předmětu „psychologie handicapu“ vychází převážně z poznatků a z úhlu pohledu sociální psychologie. Sociálně psychologický pohled na život člověka s postižením umožňuje určitá zobecnění společná všem různorodým kategoriím, pro něž je možné pojem handicap použít.

Základními zpracovávanými tématy jsou zapojení člověka s postižením do společnosti, adaptace rodinného systému na postižení dítěte a adaptace na handicap v životě jednotlivce. Cílem předmětu je zprostředkování poznatků vztahujících se k problematice handicapu pro budoucí odbornou práci absolventů.

1 Pojem handicap a možnosti kurzu

Šíře kategorie handicap; stereotypy jednotlivých postižení a rozdílnost v rámci jednotlivých kategorií; možnosti zobecnění v „psychologii postižených“

2 Společnost a člověk s postižením

Kulturní kontext vztahu k lidem s postižením
Společenské stigma; obecné důvody přijetí a odmítnutí odlišnosti
Vybrané postoje: ambivalence, soucit a role „obětí“

3 Exkurze do ústavu sociální péče

4 Potřeby dětí s postižením a ústavní péče (L. Šebková,?)

5 Rodina s postiženým dítětem

Narození postiženého dítěte
Zdroje stresu pro rodiče
Vnímané příčiny postižení

6 Adaptace rodiny na postižení dítěte

Proces akceptace nepříznivé skutečnosti
Potřeby rodičů a úspěšné adaptační strategie
Výchovné styly v rodinách s postiženými dětmi

7 Exkurze do chráněné dílny v Růžovém sadu

L. Procházka o zkušenostech z pracovní terapie a o podporovaném zaměstnání

8 Ústavní péče – vybrané aspekty

Úzkost a agrese vs. důvěra
Separace od rodiny
L. Šebková (?): Deprese. Deprivace.

9 Návštěva chráněného bydlení Gorkého

Principy integrace a historie chráněného bydlení v Brně, financování neziskových organizací, alternativy nabízených služeb aj.

10 Integrace – vybrané aspekty

Společenský status a role postiženého člověka
Utváření sebe-pojetí člověka s postižením

11 Posttraumatický růst

Zkušenost pečujících: Nepříznivá skutečnost jako výzva ke změně
Pozitivní aspekty čelení nepříznivé skutečnosti

12 Závěrečné setkání

Otázky, reflexe, prezentace prací

Podmínky pro absolvování kurzu:

Zvládnutí probírané látky. Prezentace práce na jedno z témat nabízených v průběhu kurzu (písemné zpracování na 3-5 stran). Účast 75 %.

Doporučená literatura:

- Blažek, B., Olmrová, J. (1985). *Krása a bolest*. Praha: Panorama.
- Blažek, B., Olmrová, J. (1988). *Světy postižených*. Praha: Avicenum.
- Bútora, M. (1990). *Překročit svůj stín*. Praha: Avicenum.
- Čálek, O. (1984). *Raný vývoj dítěte nevidomého od narození*. Praha: Univerzita Karlova.
- Frankl, V. E. (2005). *Přesto říci životu ano*. Kostelní vydrů: Karmelitánské nakladatelství.
- Chvátalová, H. (2001). *Jak se žije dětem s postižením*. Praha: Portál.
- Kerrová, S. (1997). *Dítě se speciálními potřebami*. Praha: Portál.
- Kopřiva, K. (1997). *Lidský vztah jako součást profese*. Praha: Portál.
- Křivohlavý, J. (2002). *Psychologie nemoci*. Praha: Grada Publishing.
- Langer, S. (1995). *Mentální retardace*. Hradec Králové: Kotva.
- Mareš, J. (2001). *Sociální opora u dětí a dospívajících I*. Hradec Králové: Nucleus.
- Mareš, J. (2002). *Sociální opora u dětí a dospívajících II*. Hradec Králové: Nucleus.
- Mareš, J. (2003). *Sociální opora u dětí a dospívajících III*. Hradec Králové: Nucleus.
- Matějček, Z. (2001). *Psychologie nemocných a zdravotně postižených dětí*. Jinočany: H&H.
- Matějček, Z. (1986). *Rodiče a děti*. Praha: Avicenum.
- Matějček, Z., Dytrych, Z. (1997). *Jak a proč nás děti trápí*. Praha: Grada Publishing.
- Matějček, Z., Langmeier, J. (1986). *Počátky našeho duševního života*. Praha: Panorama.
- Matějček, Z. (1992). *Dítě a rodina v psychologickém poradenství*. Praha: SPN.
- Říčan, P., Krejčířová, D. a kol. (1997). *Dětská klinická psychologie*. Praha: Grada Publishing.
- Sacks, O. (1989). *Seeing Voices. A Journey into the World of the Deaf*. University of California Press.
- Sacks, O. (1992). *Migraine*. London: Picador.
- Sacks, O. (1995). *Antropoložka na Marsu*. Praha: Mladá fronta.
- Sacks, O. (1997). *Na čem si stojím*. Praha: Makropulos.
- Smidbauer, W. (2000). *Psychická úskalí pomáhajících profesí*. Praha: Portál.
- Svatošová, M. (1999). *Hospice a umění doprovázet*. Praha: Ecce Homo.
- Šiška, J. (2005). *Mimořádná dospělost*. Praha: Karolinum.
- Tedeschi, R., Calhoun, L. (1995). *Trauma and Transformation: Growing in the Aftermath of Suffering*. Thousand Oaks, Calif.: Sage Publications.
- Titzl, B. (1998). *Postižený člověk ve společnosti*. PedF UK, Praha.
- Vágnerová, M. (2002). *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha: Portál.
- Vágnerová, M., Hadj-Mousová, Z., Štech, S. (1999). *Psychologie handicapu*. Praha, Karolinum.